

Güney-Güney İşbirliğindeki Trendler

Michelle L. Chang, California Üniversitesi, Berkeley

Güney-Güney İşbirliği (GGİ) Hindistan, Brezilya, Çin ve Güney Afrika gibi dev ekonomilerin yükselişinden etkilenmektedir. Sadece 2006'da kalkınma yardımının 3 milyar doları Güneyli iştirakçilerden gelmiştir (Johnson, Versailles ve Martin, 2008). Peki, sırada ne var? GGİ'deki trendler ve ivedi talepler neler?

Öncelikli mesele koordinasyon. Uluslararası koordinasyon bir meydan okumadır. Birleşmiş Milletler GGİ Özel Birimi bu küresel çabayı koordine eden esas kuruluştur. Asya ve Afrika'da bölgesel işbirliği de kesinlikle artmaktadır. 1997'deki Doğu Asya krizi Güney Asya ile Doğu Asya ülkelerinin karşılıklı bağımlılıklarına dikkat çekerek, Chiang Mai İnisyatifi gibi GGİ odaklı düzenlemelere yol açmıştır. Afrika Birliği tarafından kurulan bölgesel bir kuruluş olan Afrika'nın Kalkınması için Yeni Ortaklık (The New Partnership for Africa's Development - NEPAD) ise bölgesel işbirliğinin bir başka çıktısıdır. Ortaklık, Afrika'daki çatışmalara rağmen resmi kalkınma yardımının (RKY) akışını sürdürmeyi amaçlamaktadır. Bölgesel işbirliği birbirlerine komşu olan ülkelereki tamamlayıcı teknik, finansal ve ortak kalkınma faaliyetlerinden fayda sağlanmasına yardımcı olmaktadır.

Çin, Hindistan ve Brezilya'nın yükselişi. Çin'in kalkınmakta olan ülkelereki faaliyetlerinin ve bu faaliyetlerin kışkırttığı tartışmaların boyutu düşünüldüğünde Çin'in Sahara-altı Afrika'ya müdahalesi görmezden gelinemez. Çin hükümeti RKY'sine dair resmi bir bildirimde bulunmamaktadır; ancak özel tahminler ülkenin 2006 yılı boyunca sadece Afrika'ya yardım için 4.5 milyar dolar harcamış olduğunu ve 2009'a kadar da bu miktarı iki katına çıkarmayı planladığını iddia etmektedir (Davies, 2006). Çin'in Afrika'da bir donör olarak büyüyen rolü çok sayıda altyapı projesine yol açmıştır, ancak bunlardan kimin hangi süre boyunca yararlandığı daha görülecektir (Kaplinsky, McCormick ve Morris, 2006). Çin Zambiya'da çeşitli tarım ve altyapı projeleri yürütmüş ve ekonomik ve teknik işbirliği sağlamak için çeşitli sözleşmeler imzalamıştır (Davies, 2006). Bu yardımın

yoksullukla mücadele üzerindeki etkisine dair veriler henüz kitledir. Afrika, yeni bir tür koloniciliğin pençesine düşmemek için kendi büyüme yanlısı politikalarının sahipliğini eline almalıdır. Hindistan öğretim ve eğitim, inceleme gezileri ve afet yardımı görevlerine yönelik teknik işbirliği girişimlerinde kilit bir rol oynamaktadır. Ayrıca, Hindistan hükümeti ve Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı (United Nations Industrial Development Organization - UNIDO) yeni teknolojilerin dağıtım alanında kapasite gelişimini desteklemek için bağlar kurmuştur (UNIDO, 2007). Brezilya'nın başarılı sosyal politika programlarını Afrika'daki ülkelerle paylaşımı ve çok taraflı ve Amerika ülkeleri arasındaki işbirliğini artırmaya yönelik gayretleri kıtalar arasında bir öğrenme alanı ve işbirliği sağlamıştır.

Üçlü işbirliği büyüyor ve kalıcı olacak. Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık ve Japonya gibi Kuzey ülkeleri Güney'deki kalkınmakta olan ortaklarla bir işbirliği donörü üçgeni oluşturmak suretiyle bu resme dahil olmuştur. Her ne kadar bu durum kalkınmakta olan ülkelere fazladan finansman ve program desteği sağlasa da, bu üçlü yaklaşımla GGİ Kuzey'in hakim olduğu hegemonyacı bir ilişkiye kolayca kayabilir. Üçlü işbirliği, donör ve faydalanıcı ülkeler arasında kaynakların ve projelerle fonların yönetiminde dikkatli bir denge sağlandığı takdirde kalkınmakta olan ülkeler için bilgi ve deneyim paylaşımı açısından bir fırsat sunmaktadır. Bu işbirliği türü arttıkça yaklaşımların, maddi kaynakların ve proje uygulamasının delege edilmesinde denge sağlayacak şekilde iyileştirilmesi gerekecektir.

Kapasite gelişimi bir meydan okuma olmaya devam ediyor. GGİ faaliyetlerine yönelik mevcut eğitimlerin çoğu BM ve araştırma odaklı kurumlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Örneğin Bölgesel Entegrasyon Eğitim Merkezi (Training Centre for Regional Integration - CEFIR) Güney Amerika'daki bölgesel entegrasyona yönelik kapasite oluşumu konularında uzmanlaşmış olan araştırma ve

istatistiklerin bir merkezi işlevini görmektedir. CEFIR'ın faaliyetleri devlet görevlilerine, sivil topluma, akademisyenlere ve özel sektöre yöneliktir. Çin'deki Uluslararası Yoksulluğu Azaltma Merkezi (International Poverty Reduction Centre in China - IPRCC) politika analizi, yoksulluk değerlendirmesi, izleme ve değerlendirme araçları konusunda eğitim vermektedir. Kalkınmakta olan ülkeler arasındaki araştırmaların ve politika eğitimlerinin yanı sıra bir de teknik odaklı işbirliği ve eğitim vardır. Örneğin UNIDO Şili, Malezya ve Tanzanya'daki biyoteknoloji çalışanlarına yönelik çok disiplinli biyo-güvenlik eğitimleri düzenlemektedir.

GGİ'nin insani kalkınma üzerindeki etkisine dair araştırmalara gereksinim var. GGİ'ye dair eğitim ve bilgi paylaşımı, kalkınma politikasını kimin yönlendirdiği ve bundan tam

olarak kimin faydalandığı sorularını yanıtlayabilmek için yoksulluk ve sosyal etki analizleri gibi pratik araç ve değerlendirme yöntemlerini içermelidir. Karşılıklı bilgi değiş-tokuşuna yönelik bir kuruluş, Güney'in heterojenliğine rağmen teknik işbirliği ve politikalarda yenilikçilik konularındaki en iyi uygulamaların belirlenmesinde faydalı olabilir. GGİ'nin kalkınma işbirliğini, sadece büyüme ya da finans, altyapı ya da teknolojiye odaklanarak ortadan kaldırılmasını değil, insani kalkınmayı da ele alacak şekilde genişletmeye niyetlendiği düşünüldüğünde, Güney'in sürdürülebilir kalkınma için Binyıl Kalkınma Hedefleri'ne daha verimli bir şekilde ulaşabilmesi için, doğrudan yabancı yatırımıyla ilişkisi olmayan yardımlara daha fazla odaklanılmalıdır.

Kaynaklar:

Davies, Martyn (2008). *How China Delivers Development Assistance to Africa*. Stellenbosch, South Africa, Centre for Chinese Studies, University of Stellenbosch.

Johnson, A., B. Versailles and M. Martin (2008). *Trends in South-South and Triangular Development Cooperation*, Background Study for the Development Cooperation Forum.

New York, United Nations Economic and Social Council. Kaplinsky, R., D. McCormick and M. Morris (2006). *The Impact of China on Sub-Saharan Africa*. London, UK Department for International Development.

UNIDO (2007). 'UNIDO Centre for South-South Industrial Cooperation in India', UNIDO web sitesi, <[http://www.unido.org/index.php?id=7881&tx_ttnews\[tt_news\]=240&cHash=c6e924a997](http://www.unido.org/index.php?id=7881&tx_ttnews[tt_news]=240&cHash=c6e924a997)>.

Çevirmenler:Gülay Bozdağ,Zeynep Kökkaya